

«Життя – вічна наука» - говорить народна мудрість. Реалії сьогодення ще раз підтверджують це.

У період, коли освіта України кардинально змінюється, виникає необхідність в оновленні методів і прийомів навчання, у впровадженні інноваційних технологій у процес формування в учнів предметних і життєвих компетентностей. Сучасному суспільству потрібні громадяни, які здатні приймати нестандартні рішення, творчо підходити до вирішення проблем, самооцінювати гнучко, динамічно, бути здатним адаптувати своє мислення до мислення інших людей. Ці завдання актуальні на кожному етапі шкільної освіти, а її початкова ланка є фундаментом формування критичного мислення. Критичне мислення – мислення вищого порядку, що спирається на інформацію, усвідомлене сприйняття власної інтелектуальної діяльності та діяльності інших. Вчені стверджують, що періодом для активного розвитку критичного мислення є молодший шкільний вік, що критично мислити варто вчити і це потрібно робити, починаючи з першого класу.

Учням початкових класів доступні такі мовленнєві операції, як вміння самостійно здобувати знання, робити висновки, порівнювати, просуватися від конкретного до абстрактного. А це і є основою для формування критичного мислення.

Я, як учитель практик, вважаю, що молодшого школяра можна навчити мислити, тобто робити аналіз та впорядковувати подібне і відмінне. Це є основою для розвитку критичного мислення.

Основа ідея науково-педагогічної проблеми, над якою я працюю вже понад 5 років : «Активізація пізнавальної діяльності учнів в процесі розвитку критичного мислення в умовах НУШ», полягає у використанні в навчально-виховному процесі активних, інтерактивних, зокрема й ігрових методів як методів формування різних компетентностей молодших школярів.

Пошук нової системи спілкування та співпраці з учнями, альтернативної структури уроків, що поєднує індивідуальні, групові та фронтальні види роботи, створення оптимальних умов для розвитку особистості, яка здатна втілювати оригінальні ідеї, критично мислити, ухвалювати нестандартні рішення. Ідея досвіду – виховання творчої особистості, вільної і щасливої.

Критичне мислення допомагає навчатися тому, що ми бачимо, чуємо, відчуваємо на смак, нюхаємо, торкаємося, робимо, формуємо самооцінку й самоповагу. Учням подобаються ті види навчальної діяльності, що дають їм матеріал для роздумів, можливість виявляти ініціативу та самостійність, потребують розумового напруження, винахідливості та творчості.

Кожна дитина має до чогось певні здібності. Завдання вчителя – відшукати найменші пагінці таланту дитини і розвивати їх. Ще Конфуцій говорив: «Навчання без міркування – марна праця».

За допомогою яких шляхів і технологій реалізую цю провідну педагогічну ідею та як впроваджу педагогічну ідею та як впроваджені інновації покращують організацію навчально-виховного процесу?

Перший крок – створення достатньо комфортної атмосфери в класі, за якої б учні відчували розуміння, забували про страх, набували впевненості, необхідної для вільного самовиявлення, відчувати вчителя як друга, порадника, спираючись на дослідження науковців, передовий педагогічний досвід та власні спостереження, дійшла такого висновку: піднесений настрій – необхідна умова успішної навчально-пізнавальної діяльності учнів. Учитель має домогтися, щоб усі учні неодноразово пережили почуття справжнього успіху. Цьому сприяє використання технологій розвитку критичного мислення, теорії розв'язання винахідливих задач (ТРВЗ), технології проблемного, інтерактивного навчання. Тому використовую в своїй практичній діяльності такі методи, прийоми та форми організації навчальної діяльності учнів, які живлять бажання дітей вчитися.

На уроках використовую прийоми, що налаштовують на позитивну, доброзичливу атмосферу, серед них: «Не хочу хвалитися, але...» (діти розповідають про добрі справи, які зробили сьогодні), енергізатори «Сонечко», «Приємне слово», «Усмішка другові» тощо.

Доцільним і вдалим вважаю прийом передбачення теми уроку, інтерактивний прийом «Реклама уроку». Особливу увагу приділяю плануванню діяльності. Уже з 1-го класу привчаю учнів за допомогою схематичних малюнків скласти план уроку, обґрунтувати вибір того чи іншого етапу.

Під час підготовки до уроків згадаю слова: «Хто знає свою мету, уявляє її собі і зможе чітко сформулювати, той може її досягти». Тому обов'язково мотивую кожен етап роботи, привчаю учнів до самостійної мотивації, на кожному уроці використовую етап очікування. Атмосферу комфорту, впевненості в собі, відчуття власної значущості допомагають створити вправи «Царівна скринька», «Дерево очікувань». Обов'язково слідкую за досягненням поставлених на початку уроку очікувань, привчаю учнів ставити перед собою реальну мету, щоб відчутти після її досягнення задоволення й віру у власні сили.

Формування загальнонавчальних умінь і навичок здійснюється на основі оволодіння учнями 4 видами мовленнєвої діяльності: читання, аудіювання, говоріння, письмо. Активізувати діяльність учнів допомагають такі форми: «Вільний мікрофон», «Мозковий штурм», «Інтерв'ю».

Особливо цінною вважаю роботу в групах та парах. Добираю такі завдання, які дають змогу висловити думку кожному членові групи. Діти відчують власну індивідуальність, свій внесок у виконання спільного завдання. Під час парної роботи велику увагу приділяю навчанню учнів спілкуватися.

Широко використовую проблемні та дослідницькі методи навчання, прийоми розвитку критичного мислення. Асоціативне мислення розвиває використання методики «Школи ейдетики», яка пропонує новий підхід до освітніх і нових технологій, та дає змогу кожному учневі легко та із задоволенням здобувати знання. Методи ейдетики – це ігри. Коли я вперше ознайомила з тренінгом «Гра із словами», української мови на етапі роботи зі словниковими словами. Прочитала 12 слів і попросила дітей відтворити їх.

Більшість учнів записали 5-6 слів. Потім за методикою ейдетики я запропонувала дітям прочитати слова, уявити образ кожного слова та зв'язати уявно з образом наступного, малюючи у своїй уяві мультфільм.

Наприклад: Ведмідь – несе; диван – з-під якого виглядає; дятел – який відкриває; портфель – у якому виросла; береза – на самому вершечку якої сидить; кошеня – на шиї у нього шоколадна; медаль – яку приніс; метелик – на якому вмовився сумний; клоун – який вискочив із; океану – де плаває; телефон – який тримає у дзьобі; лелека – що дуже любить; желе.

Результат мене вразив: учні змогли назвати всі слова.

Ряд слів можна ускладнити й урізноманітнити:

- підкреслити орфограми; - дібрати однокореневі слова; - скласти речення з одним із слів.

При вивченні теми «Правопис слів з апострофом» використовую метод асоціативного оживлення».

Учитель: Уявіть собі, що перед вами велика пухнаста пір'їна. На ній сидить сім'я. Посередині Мар'яна, а біля неї – хлоп'я з ім'ям Дем'ян. Мар'яна тримає хом'ячка, а Дем'ян – в'юна.

Із першого разу учні можуть повторити цю розповідь, а потім лише слова, що пишуться апострофом.

Особливу увагу приділяють тренуванню продуктивної уяви. Вона передбачає самостійне створення нових образів, які реалізуються в оригінальних рішеннях завдань. Так під час читання творів, написання творчих робіт, опрацювання матеріалу з предмету «ЯДС» малюємо в уяві те, про що йде мова. Уявляємо з дітьми не лише картинку, а й інші властивості предметів, оживляємо їх, перевтілюємося у них. Найцікавіше учням перевтілюватися в неживі предмети.

Навчання для дітей – легке й цікаве, відбувається через цікаву гру, де кожен гравець важливий і завжди у центрі уваги. Саме через гру можна ввести дитину у складний і разом з тим цікавий новий світ пізнання.

Під час вивчення тем «Речення», «Текст», «Іменник» на основі знань учнів, їх життєвого досвіду складаю з дітьми схеми опори, навколо яких згодом формується вивчення всієї теми. Діти глибше засвоюють теоретичний і практичний матеріал.

Один з прийомів, який я запозичила з технології «Критичне мислення», це «Прогнозування».

Поступово діти за допомогою «Мозкового штурму» самі прогнозують, чому урок присвячений певній темі, про що нове, важливе, цікаве, вони можуть дізнатися на цьому уроці.

Завдання на прогнозування ми використовуємо на етапі знайомства з новим текстом (прийом «читання з віконечками»). Після завершення читання чергового фрагменту тексту діти закривають наступний фрагмент спеціальною карткою і відповідають на певне питання:

- Що ж відповість на це герой?
- Що буде робити?
- То про що він мріє?
- Як буде описаний герой (погода)?

Діти висловлюють різні версії, а потім дочитують уривок і перевіряють, чи вірним було їх передбачення опису, вчинку, характеристики, пояснення..

Підводячи підсумки уроку, учні оцінюють точність такого передбачення, значення одержаних знань, умінь, навичок:

«Які нові знання я набув? Де я можу використати такі знання? Чи будуть вони цікавими і корисними для інших? Чому? Кому і що саме я можу розповісти про це?»

Підсумки є найважливішою частиною інтерактивного уроку.

Також у своїй роботі використовую такий прийом, як «Групування», який можна застосувати як у групі, так і індивідуально.

Потреби сучасного життя вимагають розвивати творчі здібності кожної дитини. Мені ж, як учителеві – творцю творчих особистостей, хочеться виховати людей незалежних, вільних, здатних самостійно осмислювати явища навколишньої дійсності, відстоювати власну думку перед будь-ким і будь-де, дотримуватись золотого правила: розум у голові, чесність у серці, здоров'я в тілі. Це і є основним завданням у вихованні гармонійної

особистості з широким колом компетентностей, які дитина може реалізувати в майбутньому.